

Rok 2021-rokiem Norwida

(<https://instytutksiazki.pl/aktualnosci,2.html?tag=Rok%20Norwida>)

Baczyńskiego oraz Różewicza

(<https://www.wroclaw.pl/rok-rozewicza/>)

24.09.2021- 200 rocznica urodzin C. K. Norwida

22.01.2021- 100 rocznica urodzin K. K. Baczyńskiego

9.10.2021- 100 rocznica urodzin T. Różewicza

Omne trinum perfectum est

Norwid, Baczyński, Różewicz

O czym rozmawialiby Norwid z Baczyńskim i Różewiczem ?
O czym będą rozmawiać drugoklasiści z maturzystami?

Braci Quay -
<https://www.youtube.com/watch?v=HOPy9OJUK>

NCK _ mural na tzw. warszawskiej Patelni

I Spotkanie z Norwidem

Tak się zaczęła nasza przygoda z Norwidem
film Braci Quay- <https://www.youtube.com/watch?v=ItQPy9QJLlk>

T. Różewicz **Wieczór dla Norwida**

piszę ten wiersz
zmęczony
i w sobie pochylon

piszę ten wiersz pamiętnik
ogryzmołony
i sobie niechętny

ogryzmołony nazwiskami
zmarłych i tych co żyją

rzeźbę ogląda się w zmiennym świetle
w przestrzeni otwartej lub zamkniętej, w muzeum,
w parku, na ulicy, na cmentarzu –

wiersz Norwida i czyta się i ogląda... ogląda czytając
po cichu i czytając na głos... lecz o rzeźbie można
mówić
jak o
przedmiocie

czego wiersz nie potrzebuje
i nie znosi

rzeźba milczy i obraz milczy poezja mówi
mówi i wzrusza... rzeźby można dotknąć... wiersza nie...

rzeźbę można objąć, a nawet pocałować
kiedy nie patrzą ludzie

zdj. udostępnione przez T. Zielińskiego

„Pielgrzym”, „Fatum”, „W Weronie”

„Bema pamięci żałobny rapsod”

„Promethidion”

„Nerwy”

„Larwa”

„Fortepian Szopena”

„Czarne kwiaty”

„Coś ty Atenom zrobił,

Sokratesie”

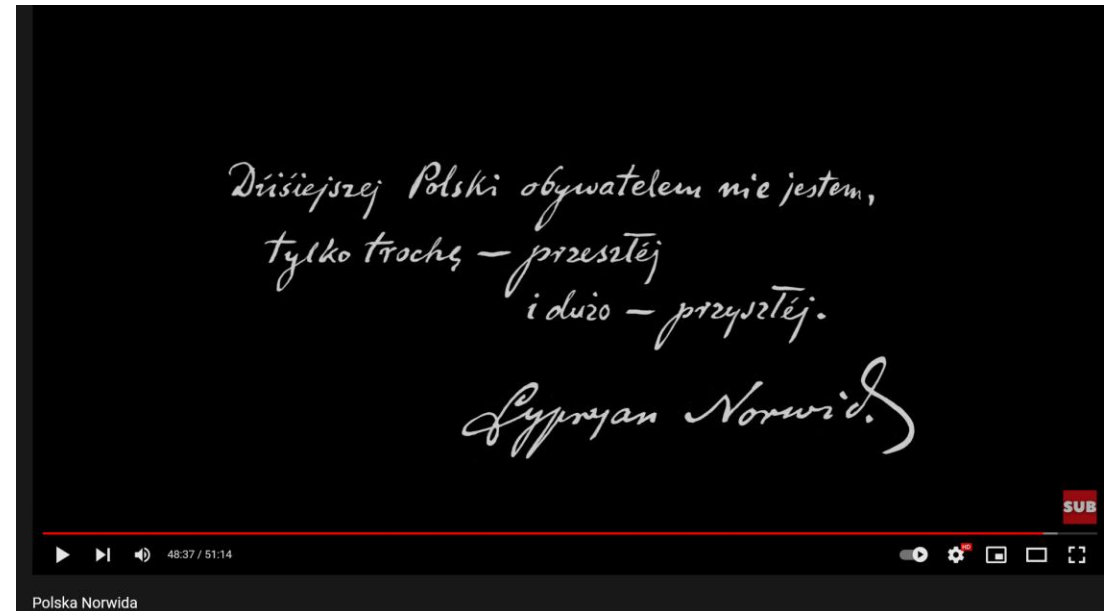
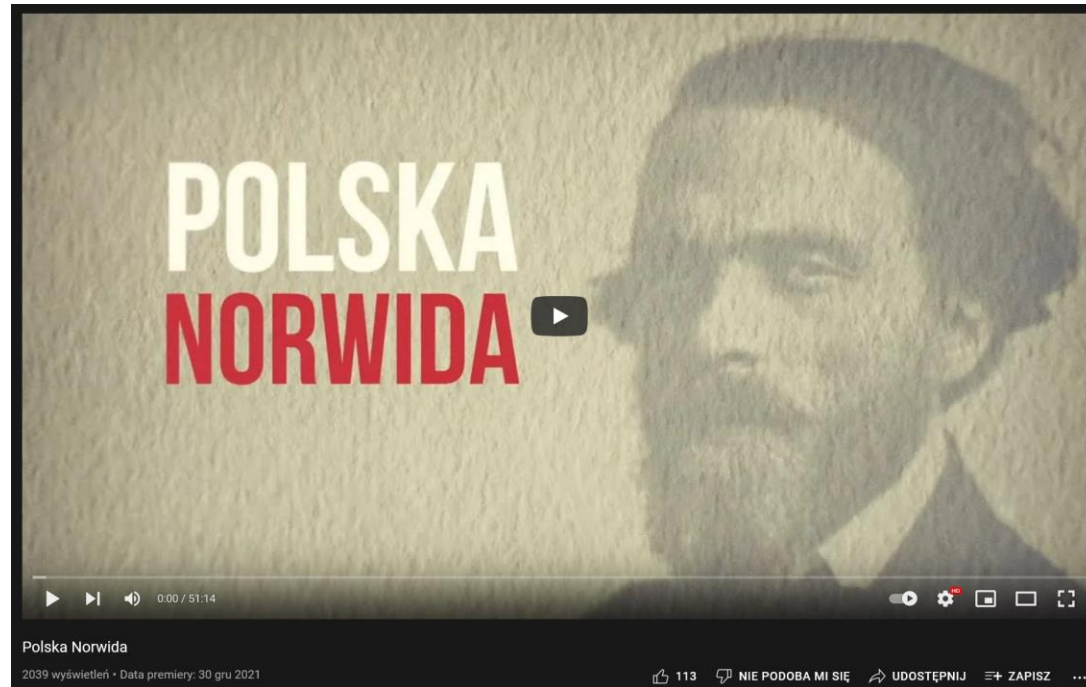
„Promethidion” -WNIOSEK

traktat filozoficzny

Platon	Norwid
<p>-w pięknie/sztuce spełnia się miłość -źródłem sztuki- natchnienie pochodzące od Boga</p>	
<p>-nie akceptuje sztuki naśladowczej, poetów takich powinien spotkać los wygnańców</p>	<p>-sztukę łączy z codziennością i pracą -piękno/ sztuka musi się łączyć z użytecznością -znosi podział na sztukę elitarną i egalitarną tu: zapowiedź pozytywizmu</p>

Filmem zaczęliśmy i filmem zakończyliśmy
naszą przygodę z Norwidem.

film dokumentalny w reż. Jarosław Mańki „Polska Norwida”

<https://www.youtube.com/watch?v=Rh3IG290rXc>

„W filmie dokumentalnym zobaczymy miejsca związane z wielkim Artystą. Gdzie urodził się przyszły poeta, a gdzie spędził dzieciństwo po wczesnej śmierci matki? Jakie miejsca odwiedzał Norwid w Warszawie podczas studiów i z kim się przyjaźnił? Dlaczego Norwid postanowił dwukrotnie odbyć podróż po ziemiach polskich i jaki ta podróż miała wpływ na jego twórczość? Jak na twórczości poety odcisnął się pobyt w Krakowie, ostatnie polskie miasto przed emigracją. Jakie miejsca odwiedzał w stolicy Francji, z kim się przyjaźnił, jak wyglądały ostatnie lata życia poety? Na te, i na inne pytania będziemy chcieli odpowiedzieć w filmie dokumentalnym „Polska Norwida”. Po miejscach szczególnie ważnych w życiu artysty oprowadzać będą trzej przewodnicy: prof. Wiesław Rzońca w Warszawie, aktor Radosław Krzyżowski w Krakowie i prof. Michał Masłowski w Paryżu.”

„W filmie poruszony zostanie także mało znany wątek malarskiej twórczości C.K. Norwida, która zaowocowała ogromną liczbą ok. 2 tys. szkiców, akwarel i obrazów — o tym aspekcie twórczości Norwida opowiadać będą dr Edyta Chlebowska i dr Adam Cedro. W filmie poruszymy też wątek recepcji Norwida w wieku XX. oraz w czasach nam współczesnych. Staramy się pokazać, na czym polegał fenomen Norwida, iż był on m.in. poetą „pokolenia Kolumbów”, a następnie Żołnierzy Wyklętych i jaki wpływ miała twórczość Norwida na młodego Karola Wojtyłę, skoro będąc już papieżem Janem Pawłem II, wielokrotnie odwoływał się do słów poety. O tych sprawach mówią w filmie znani norwidolodzy: prof. Józef Fert, prof. Marek Stanisław, prof. Wojciech Kudyba. Fragmenty poezji Norwida przeczyta jeden z najwybitniejszych współczesnych polskich aktorów Jerzy Trela. Usłyszymy muzykę Czesława Niemena i Przemysława Gintrowskiego. Reżyserem filmu jest Jarosław Mańka twórca wielu także nagradzanych filmów o tematyce historycznej m.in. "Prywatne śledztwo majora Zakirowa", "W imię prawdy. Tajny Instytut Katyński", "Skarga". Scenariusz filmu napisał Marek Stremecki z Muzeum Historii Polski.”

„Polska Norwida”- uczniowska interpretacja tytułu filmu

Tytuł „Polska Norwida” może oznaczać to, czym dla Norwida była jego ojczyzna, na przestrzeni całego życia, a nawet i po śmierci.

W młodości była ona miejscem, w którym się wychował i kształcił. Później, podczas wyprawy po Polsce, a w szczególności w Krakowie, odkrywał na nowo polskość, zanurzając się w polskich zabytkach, legendach i kulturze.

Na emigracji polskość stała się dla Norwida namiastką tożsamości, którą bardzo pielęgnował. W tym celu chodził do polskiej biblioteki w Paryżu, gdzie czytał polską prasę oraz poezję. Spotkał się również z innym polskim poetą na emigracji- Adamem Mickiewiczem. Polska tożsamość Norwida odgrywała dużą rolę do samego końca jego życia, ponieważ zmarł on w otoczeniu weteranów upadłych polskich powstań, w Domu Św. Kazimierza.

Za życia Polska była dla Norwida, jako poety, miejscem, gdzie jego twórczość nie była doceniana i rozumiana. Jednak w latach dwudziestych to się zmieniło i Polska stała się miejscem, gdzie Norwid stał się jednym z najwybitniejszych polskich poetów i powoływały się na niego takie autorytety jak Jan Paweł II, a jego twórczość w filmie „Popiół i diament” wykorzystał Andrzej Wajda.

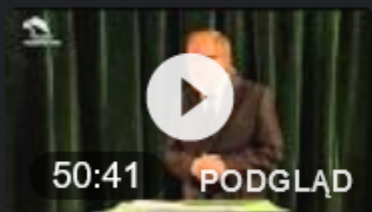
Polska była również, przez całe życie, źródłem inspiracji dla sztuki Norwida. W swoich obrazach uwieczniał polskie krajobrazy z dzieciństwa oraz ludzi reprezentujących polskie społeczeństwo. Szczególną rolę odegrała jednak Polska w jego wierszach. Wiersz „Burza” poświęcony jest polskiemu działaczowi niepodległościowemu- Karolowi Levittoux, a dzieło „Misterium” powstało pod wpływem podróży do Krakowa. Polska zajmowała również ważne miejsce w emigracyjnej twórczości Norwida (mowa o „Coś ty Atenom zrobił, Sokratesie...” i „Bema pamięci żałobnym rapsod”).

Co jednak o Polsce, jako o swojej ojczyźnie, myślał sam Norwid? W wierszu „Moja ojczyzna” opisuje, że dla niego ojczyzna to pojęcie o wiele szersze, nie jest to tylko krąg narodowy, ale także rodzinny i chrześcijański, do których wszyscy powinniśmy się czuć przynależni. Samej misji narodu polskiego poświęca dzieło „Wanda”, w którym pisze, że Polacy nie powinni cierpieć jak Chrystus, ponieważ jest to niemożliwe, ale powinni być świadkami tego cierpienia i przechodzić je wspólnie.

O Norwidzie akademicko

prof. Krzysztof Trybuś Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu

▶ Video

#36 prof. Krzysztof Trybuś - "Norwid - Poeta i świat"

YouTube · Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
4 lut 2014

R.Krynicki *Full wypas w internecie*

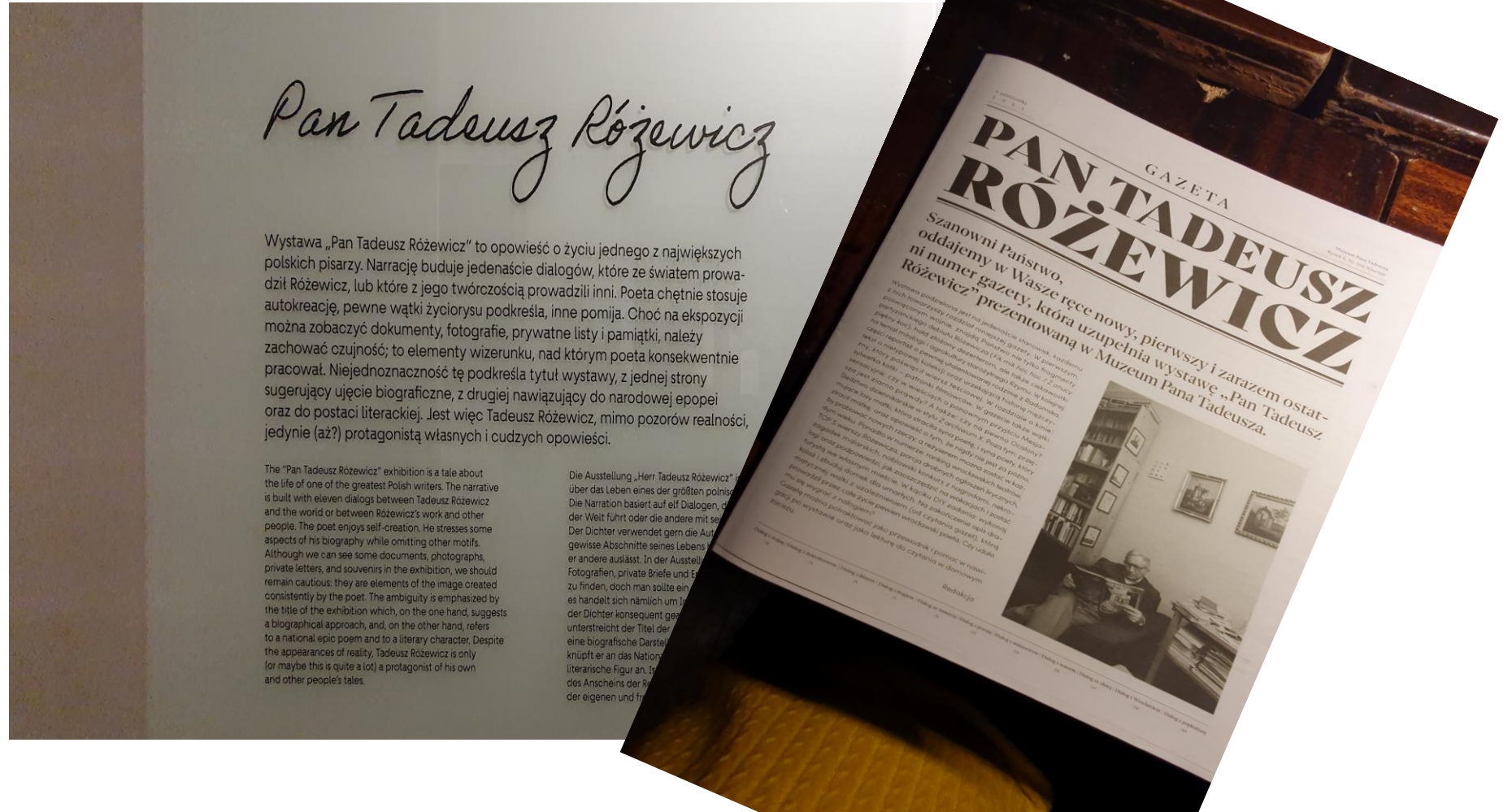
Full wypas: Norwid.
Komplet. Pięć tomów w futerale.
Wyglądają na nieczytane.

Za sprawą humanistów III LO już nie ;)

II Spotkanie z Różewiczem

Pan Tadeusz Różewicz w Muzeum Pana Tadeusza we Wrocławiu

Pan Tadeusz Różewicz

Wystawa „Pan Tadeusz Różewicz” to opowieść o życiu jednego z największych polskich pisarzy. Narrację buduje jedenaście dialogów, które ze światem prowadzi Różewicz, lub które z jego twórczością prowadzili inni. Poeta chętnie stosuje autokreację, pewne wątki życiorysu podkreśla, inne pomija. Choć na ekspozycji można zobaczyć dokumenty, fotografie, prywatne listy i pamiątki, należy zachować czujność; to elementy wizerunku, nad którym poeta konsekwentnie pracował. Niejednoznaczność tę podkreśla tytuł wystawy, z jednej strony sugerujący ujęcie biograficzne, z drugiej nawiązujący do narodowej epopei oraz do postaci literackiej. Jest więc Tadeusz Różewicz, mimo pozorów rzeczywistości, jedynie (aż?) protagonistą własnych i cudzych opowieści.

The "Pan Tadeusz Różewicz" exhibition is a tale about the life of one of the greatest Polish writers. The narrative is built with eleven dialogs between Tadeusz Różewicz and the world or between Różewicz's work and other people. The poet enjoys self-creation. He stresses some aspects of his biography while omitting other motifs. Although we can see some documents, photographs, private letters, and souvenirs in the exhibition, we should remain cautious: they are elements of the image created consistently by the poet. The ambiguity is emphasized by the title of the exhibition which, on the one hand, suggests a biographical approach, and, on the other hand, refers to a national epic poem and to a literary character. Despite the appearances of reality, Tadeusz Różewicz is only (or maybe this is quite a lot) a protagonist of his own and other people's tales.

Die Ausstellung „Herr Tadeusz Różewicz" ist über das Leben eines der größten polnischen Schriftsteller. Die Narration basiert auf elf Dialogen, die der Welt führt oder die andere mit seiner Arbeit führt. Der Dichter verwendet gern die Autokreation, gewisse Abschnitte seines Lebens hervorhebt, andere auslässt. In der Ausstellung sind Dokumente, Fotografien, private Briefe und Erinnerungsgegenstände zu finden, doch man sollte ein wenig vorsichtig sein: Es handelt sich nämlich um Elemente des Wizers, die der Dichter konsequent geschaffen hat. Die Uneindeutigkeit wird durch den Titel der Ausstellung unterstrichen, der einerseits einen biografischen Ansatz andeutet, andererseits auf eine literarische Figur anspielt. Tadeusz Różewicz ist also (oder vielleicht ist das sogar ein wenig) Protagonist seiner eigenen und anderer Menschen.

PAN TADEUSZ RÓŻEWICZ

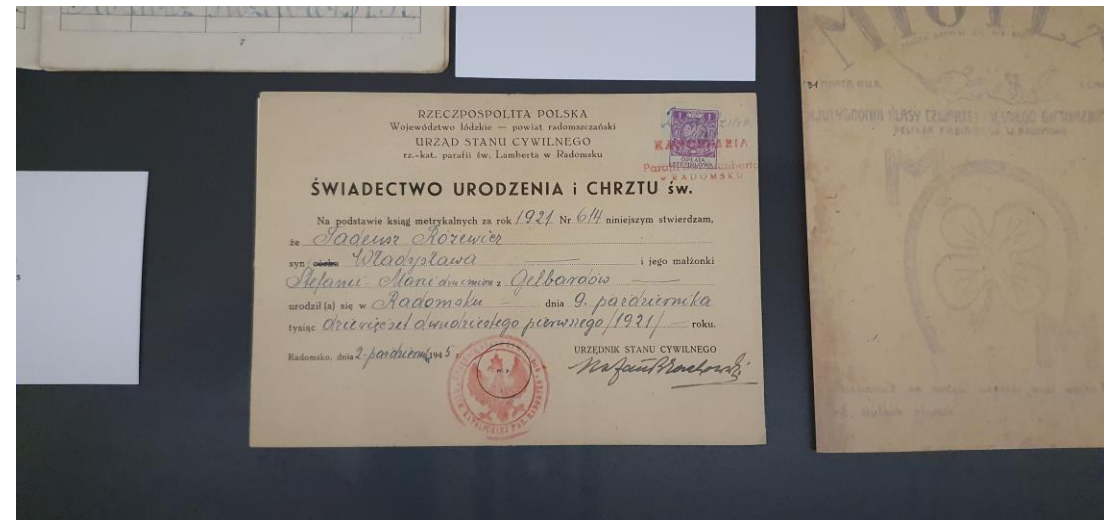
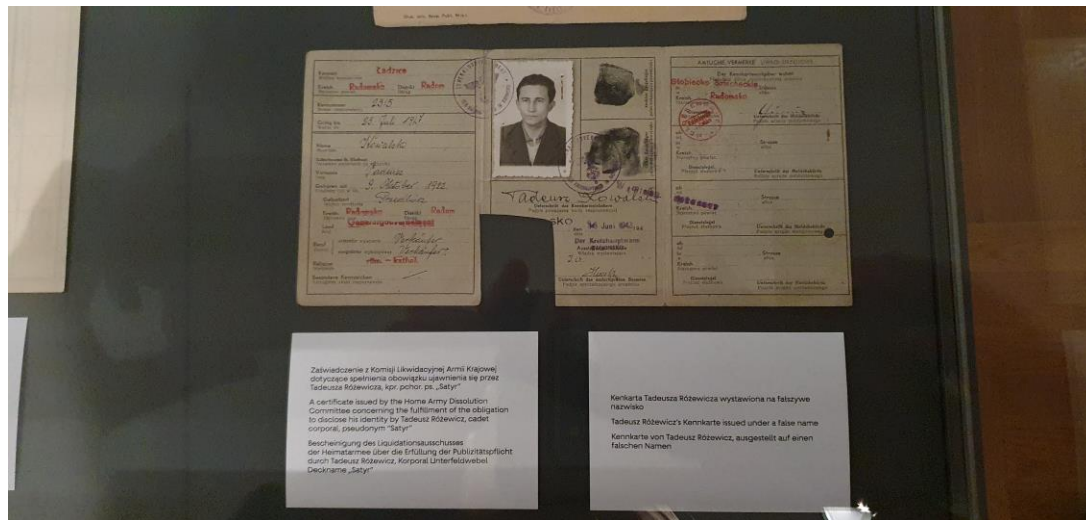
Szanowni Państwo,
oddajemy w Wasze ręce nowy, pierwszy i zarazem ostatni numer gazety, która uzupełnia wystawę „Pan Tadeusz Różewicz” prezentowaną w Muzeum Pana Tadeusza.

Wystawa poświęcona jest na jedenasto dialogów, które z światem prowadzi Różewicz, lub które z jego twórczością prowadzili inni. Poeta chętnie stosuje autokreację, pewne wątki życiorysu podkreśla, inne pomija. Choć na ekspozycji można zobaczyć dokumenty, fotografie, prywatne listy i pamiątki, należy zachować czujność; to elementy wizerunku, nad którym poeta konsekwentnie pracował. Niejednoznaczność tę podkreśla tytuł wystawy, z jednej strony sugerujący ujęcie biograficzne, z drugiej nawiązujący do narodowej epopei oraz do postaci literackiej. Jest więc Tadeusz Różewicz, mimo pozorów rzeczywistości, jedynie (aż?) protagonistą własnych i cudzych opowieści.

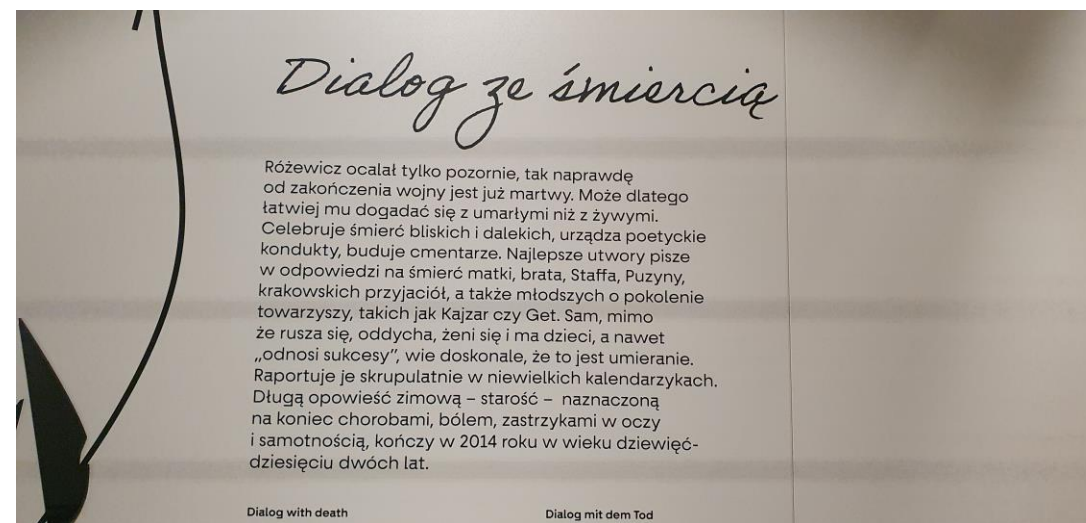
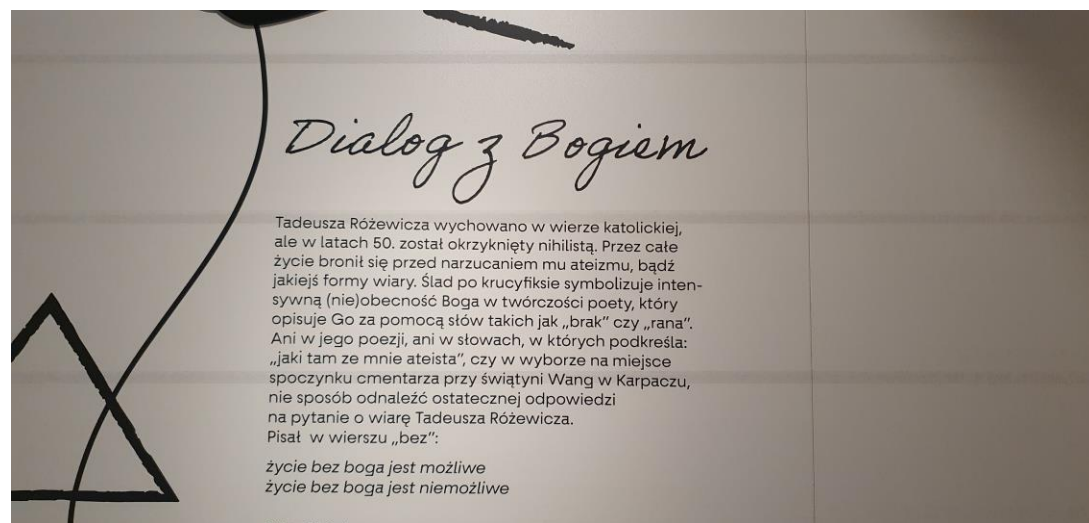

Pan Tadeusz Różewicz w Muzeum Pana Tadeusza we Wrocławiu

Różewicz- mistrz dialogu

Różewicz- mistrz dialogu

Dialog z poezją

Różewicz nie przeszedł typowej drogi do poetyckiej dojrzałości. Już w latach 40. Julian Przyboś mówił o tym młodym człowieku, że jest w pełni ukształtowanym twórcą, a potem nie mógł mu wybaczyć zainteresowania tym, co brzydkie i przyziemne. Czesław Miłosz stawiał go na czele powojennej polskiej poezji. Do mentorów Różewicza należał również Leopold Staff, który swoją klasyczną poetykę ukształtowaną w okresie Młodej Polski i dwudziestolecia, potrafił odświeżyć, ucząc się od młodszego przyjaciela. W 1996 roku Wisława Szymborska mówiła: „Wszyscy mu coś zawdzięczamy, choć nie każdy z nas potrafi się do tego przyznać”.

Dialog z dzieciństwem

Tadeusz Różewicz urodził się o poranku 9 października 1921 roku w powiatowym Radomsku jako drugi syn Stefanii i Władysława, urzędnika sądowego, za młodu aktora w amatorskim teatrze i carskiego żołnierza. Dorastał w domu na obrzeżach miasteczka, gdzie właściwie zaczynała się już wieś, w czasach, gdy świeciły ostatnie naftowe lampy, jeżdżono drabiniastym wozem albo konną taksówką. Matka jego powiedziała ponoć: „Chciałabym mieć syna poetę”. Tadeusz debiutował w domowym piśmie „Styr” i gazecie szkolnej „Miotła”. Zanim wybuchła wojna, zdążył jeszcze opublikować kilka religijnych wierszy w miesięczniku młodzieży Sodalicji Mariańskiej i artykuł o awangardowej poezji w czasopiśmie „Czerwone Tarcze”.

Różewicz was born in the morning on October 9, 1921, in Radomsko, which was a powiat town, as the second son of Stefania and Władysław who was

Geboren wurde Tadeusz Różewicz in den Morgenstunden am 9. Oktober 1921 in der Kreisstadt Radomsko, als zweiter Sohn von Stefania und Władysław einem Gericht-

Różewicz- mistrz dialogu

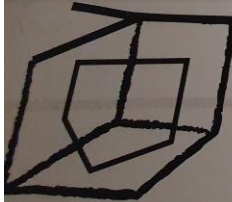
Dialog z malarstwem

W 1945 roku Julian Przyboś ściągnął dwudziestocztero-letniego Różewicza do Krakowa, zorganizował mu mieszkanie na Krupniczej 22 i publikację wierszy w „Odrodzeniu”. Tadeusz zdał eksternistycznie maturę i zaczął studia na UJ. Wybrał historię sztuki. Studiów nie ukończył, ale w trakcie ich trwania poznał przyjaciół na całe życie: Mieczysława Porębskiego i jego żonę Hannę (koleżankę z roku), a za ich pośrednictwem również malarzy skupionych wokół Kantora: Jareme, Wróblewskiego, Brzozowskiego, Tchórzewskiego, Nowosielskiego, Mikulskiego, ochrzczonych potem przez krytyków II Grupą Krakowską.

Dialog with painting

Dialog mit der Malerei

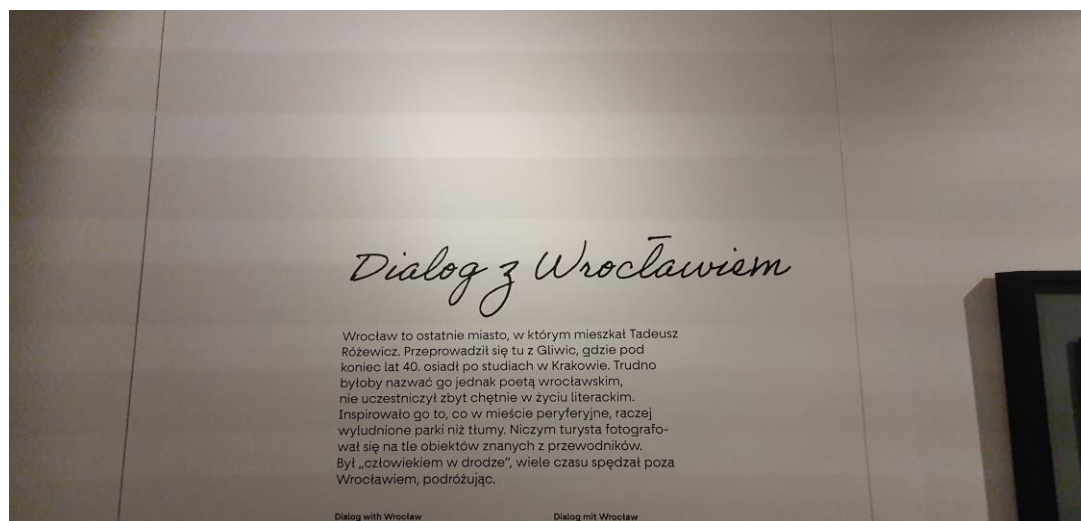
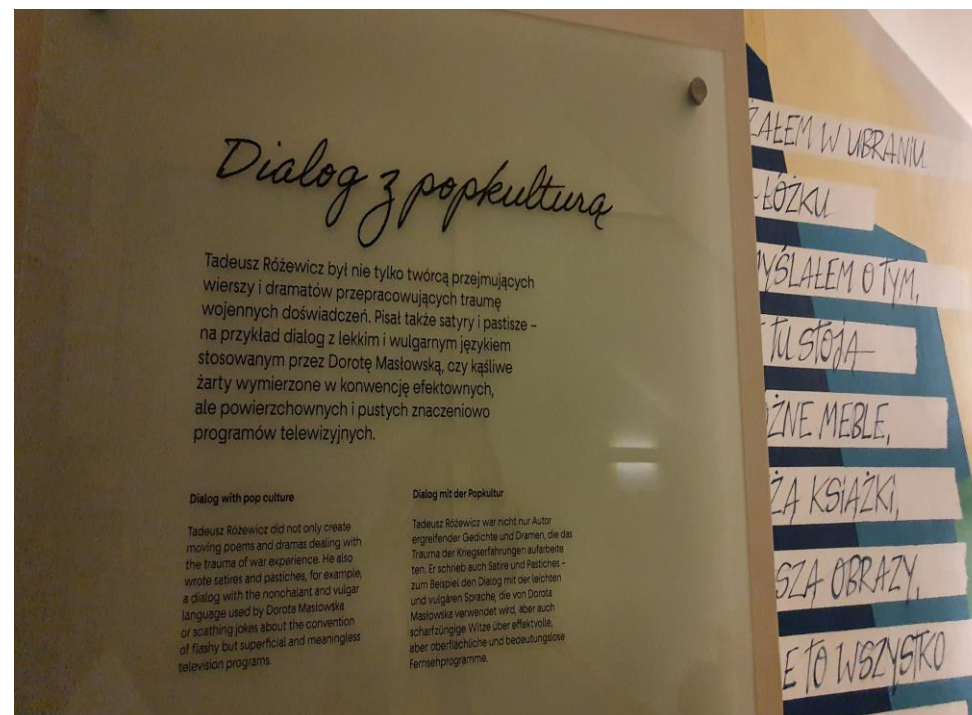
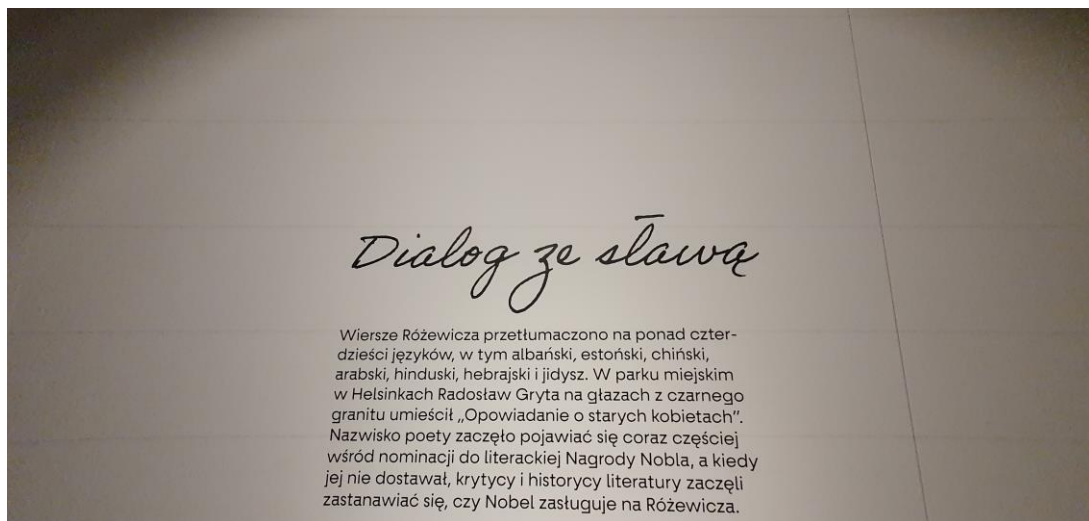
Dialog z teatrem

Sztuki Tadeusza Różewicza często budziły emocje większe niż wiersze. Zwykle dopisuje się go do listy twórców teatru absurdu razem z Samuelem Beckettem i Eugène'em Ionesco. Sam poeta przyznaje się do inspiracji klasykami, przede wszystkim Szekspirem, Mickiewiczem i Czechowem. Różewicz wniósł do teatru także własne koncepcje, między innymi „teatru otwartego” – bez początku i końca – technikę kolażu, usunięcie „akcji” z dramatu na rzecz przeżyć wewnętrznych.

Różewicz- mistrz dialogu

„Ocalony”, „Lament”, „Zostawcie nas”, „Jak dobrze”

„Poeta emeritus”

„Przyszli, żeby zobaczyć poetę”

„List do ludożerców”

„Kto jest poetą”

„Odnaleźć samego siebie”

O Różewiczu akademicko

T. Różewicz. Poezja po śmierci Boga

prof. zw. dr hab. Piotr Śliwiński Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu

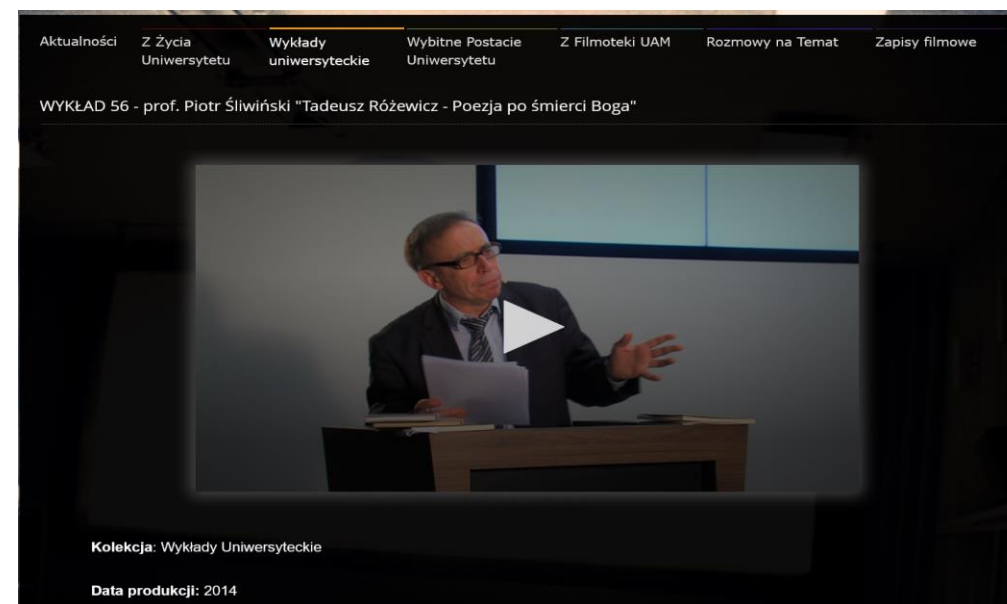
***Kartoteka* Tadeusza Różewicza - dramat otwarty**

dr hab. Piotr Dobrowolski

Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu

T. Różewicz, *Kartoteka*, reż. Wanda Łaskowska, premiera 25.03.1960, Teatr Dramatyczny w Warszawie

T. Różewicz i wpływ jego poezji na młodsze pokolenia

Wiersze Julii Fiedorczuk ze zbioru „Tlen” (...)

Julia Fiedorczuk stwierdziła, że w okresie licealnym była w klasie matematyczno-fizycznej, gdyż zawsze interesowały ją nauki przyrodnicze. Jednak w tym okresie przeżyła **zauroczenie poezją Tadeusza Różewicza i skierowała swoje zainteresowania w kierunku literatury**. Po pierwszych, bardziej osobistych utworach poetyckich, zainteresowała się łączeniem języka poezji z językiem nauki. Owocem tego jest właśnie tomik „Tlen”, gdzie tytuł dla poetki to wyraz cech tego pierwiastka, który jest najbardziej powszechny, ale nigdy nie występuje pojedynczo, lecz przynajmniej w cząsteczkach oraz w licznych związkach. Autorkę fascynuje fizyczna teoria superstrun jako opis rzeczywistości materialnej, ale Julia Fiedorczuk podkreślała także swoje przywiązanie do rytmu słów, ponieważ – jak stwierdziła „prawie wszystko jest rytmem (oddech, ruch, głos)”.

/za R. Paszkiewiczem, obecnym na spotkaniu z autorką „Tlenu” w ramach Literackich Czwartków/

III Spotkanie z Baczyńskim

„Baczyński” w reż. Kordiana Piwowerskiego

Recenzja filmu w zadaniach maturalnych

Anita Piotrowska

Zbliżyć się do legendy

Nazwisko poety zobaczone w rozpisce repertuaru kin budzi skojarzenia jednoznaczne: ani chybi kolejna sfilmowana biografia. Zrobienie filmu o samej poezji to wyższa szkoła jazdy, choć przecież znaleźli się śmiałkowie, którym udało się przełożyć materię poetycką na równie sugestywne obrazy. Przywołajmy tu chociażby [...] *Pożegnanie z Marią* Filipa Żylbera i *Wojaczka* Lecha Majewskiego.

Filmu *Baczyński* Kordiana Piwowarskiego nie ma sensu porównywać ze wspomnianymi tytułami, bo należy on do zupełnie innej kategorii wagowej. Przede wszystkim nie mamy do czynienia z filmem fabularnym, ale fabularyzowanym dokumentem, formatem bardziej telewizyjnym niż przeznaczonym do kin. Projektuje też zupełnie innego widza: doskonale sprawdzi się jako pomoc naukowa na lekcjach języka polskiego (...)

Recenzja- punktem wyjścia do doskonalenia umiejętności czytania ze zrozumieniem oraz pisania streszczenia.

Interpretacja porównawcza

„Bogurodzica” i „Modlitwa do Bogarodzicy” K.K.Baczyńskiego

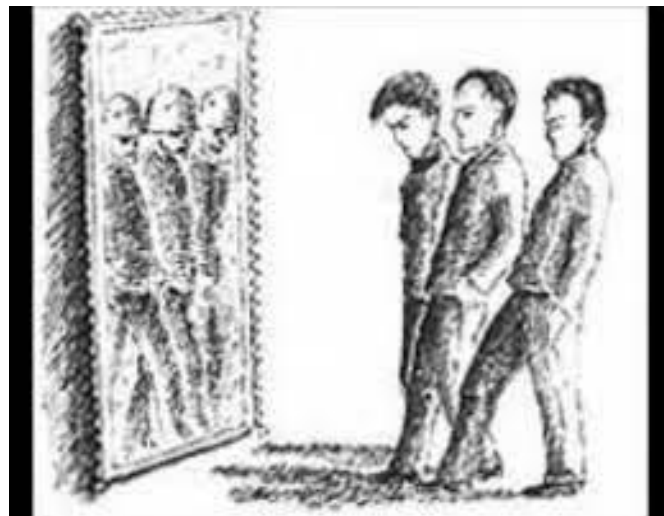

„Z głową na karabinie” „Ten czas”

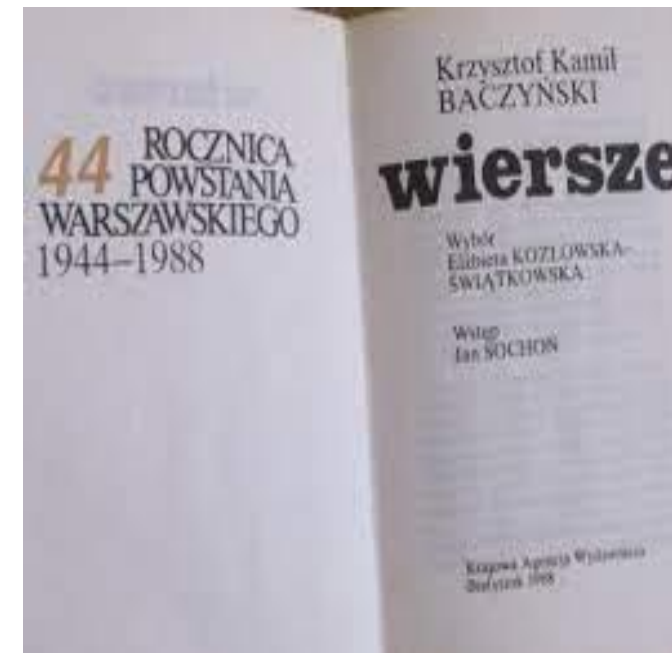
„Rodzicom”

„Biała magia”

„Pokolenie”

„Historia”

„Mazowsze”

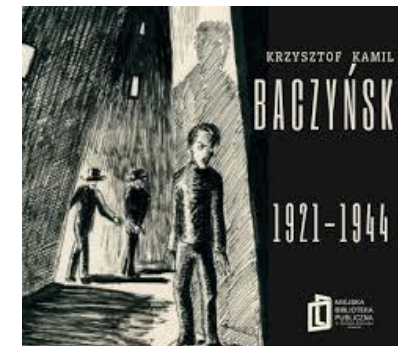
W. Szymborska „W biały dzień”

**Do pensjonatu w górach jeździłyby,
na obiad do jadalni schodziłyby,
na cztery świerki z gałęzi na gałąź
nie otrząsając z nich świeżego śniegu
zza stolika pod oknem patrzyłyby.**

**Z bródką przyciętą w szpic,
łysawy, siwiejący, w okularach,
o pogrubiłych i znużonych rysach twarzy,
z brodawką na policzku i fałdzistym czołem,
jakby anielski marmur oblepiła ludzka glina -
a kiedy to się stało, sam nie wiedziałyby,
bo przecież nie gwałtownie, ale pomalutku
zwyżkuje cena za to, że się nie umarło wcześniej
i również on tę cenę płaciłyby.**

O chrząstce ucha ledwie draśniętej pociskiem
- gdy głowa uchyliła się w ostatniej chwili -
"cholerne miałem szczęście" mawiałyby.

Czekając aż podadzą rosół z makaronem
dziennik z bieżącą datą czytałyby,
wielkie tytuły, ogłoszenia drobne,
albo bębnił palcami po białym obrusie,
a miałyby używane od dawna dłonie
o spierzchłej skórze i wypukłych żyłach.

Czasami ktoś od progu wołałyby:
"panie Baczyński, telefon do pana"
i nic dziwnego w tym nie byłoby,
że to on i że wstaje obciągając sweter
i bez pośpiechu rusza w stronę drzwi.

Rozmów na widok ten nie przerywano by,
w pół gestu i w pół tchu nie zastygano by,
bo zwykłe to zdarzenie, a szkoda, a szkoda,
jako zwykłe zdarzenie traktowano by.

Tadeusz Różewicz *** („Wygaśnięcie Absolutu niszczy...”)

„wymierają pewne gatunki
motyli ptaków
poetów
o imionach dziwnych i pięknych
Miriam Staff Leśmian
Tuwim Lechoń Jastrun

Norwid ”

Baczyński, Różewicz...

Omne trinum perfectum est

Różewicz, Baczyński, Norwid w ... KARTACH LITERACKICH

TADEUSZ
RÓŻEWICZ

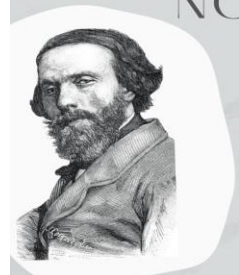

Jakie doświadczenia z młodości wpłynęły na charakter późniejszej twórczości Tadeusza Różewicza?

PATRONI ROKU 2021/2022

2

CYPRIAN KAMIL
NORWID

Dlaczego kult ludzi wielkich był ważnym tematem poezji Cypriana Kamila Norwida?

PATRONI ROKU 2021/2022

6

Literacy Patroni

Roku 2021

KRZYSZTOF KAMIL
BACZYŃSKI

Która polska piosenkarka śpiewała wiersze Baczyńskiego (m.in. „Deszcze”, „Na moście w Avignon”)?

PATRONI ROKU 2021/2022

13